

*Development and Education in the Learning Processes of the Twelve-steps
Treatment according to the Model of Trust.*

Kurser om effektiv kunskap i tolvstegsbehandling

Om de läroprocesser som initieras och den kunskap som förmedlas

Leder till certifiering i tolvstegsbehandlingens lärprocesser (CTL)

Kurserna baseras på en 25-årig erfarenhet och fokuserar på vägen ur missbruk
och hur nykterheten bevaras

Företagets hemsida: www.12.is

Förord

GSKehf ställer nu till förfogande, i form av tre kurser, en tjugofemårig erfarenhet av utveckling och undervisning inom tolvstegsbehandling. Tolvstegsbehandling är högaktuell sedan Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU-rapport 2001) pekade ut denna behandlingsform som en av de få effektiva behandlingsmetoderna inom svensk missbrukarvård. Inom svensk missbrukarvård finns mycket kunskap om missbrukaren, men litet om vägar ut ur missbruk. Tolvstegsbehandling är en sådan utstakad väg enligt SBU.

Behovet av att ta fram och göra synlig den kunskap och de läroprocesser som är utslagsgivande i tolvstegsbehandling är stort. De kurser som här beskrivs är baserade på en dokumentation som tar avspark i arbetslivspedagogiken och ”den lärande organisationen” vars främsta kännetecken är att kunskapen i organisationen möter en kunskap utifrån. I denna smältdegel föds sedan en fruktbar kunskap.

Grunderna i tolvstegsbehandlingen lyfts fram och görs synliga på dessa kurser. Dessa grunder handlar om en livsfilosofi och en livsstil och om den andliga smärta som patienten lider av. Kurserna handlar om hur patienten tar sig ur den känslomässiga fälla som han eller hon upplever som alkoholismens helvete. Det gör att etiska frågor kommer i fokus. Materialet är granskat av tolvstegsbehandlare i Färöarna, Island och Sverige. De har var för sig minst tio års erfarenhet av rådgivarjobbet. Sedan dess har knappt ett hundra behandlare gått denna utbildning, många med lång erfarenhet av jobbet. De ställer sig bakom denna beskrivning. Detta är kunskapen när vi gör det enkelt.

Dessa kurser behövs för att göra den effektiva kunskapen i tolvstegsbehandling synlig. Kurserna behövs för nybörjaren för att inte gå vilse i metodiken och kurserna behövs för professionerna som arbetar sida vid sida med tolvstegsbehandlingen för att fullt ut kunna utnyttja detta underbara verktyg för att hjälpa patienten in i en ny livsstil och följaktligen till ett nytt och bättre liv. Dessa kurser behövs vidare för erfarna tolvstegsbehandlare för att reflektera, samordna kunskap och erfarenheter och få en gemensam fast grund att stå på.

Vi arbetar i dag på en fördjupningskurs om återfall och en annan för handledare.

Reykjavik 2011-03-07

Gudni Stefansson, GSKehf
Telefon Island 00354 562 77 72
Telefon Sverige 0582 40460

Innehållsförteckning

Förord	2
Kunskapsmässig bakgrund	4
Kursernas upplägg och kostnad.....	4
Kurser i Island	4
Kurser i Sverige.....	4
Kurser i samband med handledning	5
Fördelar med CTL	5
Fördelar för personal	5
Fördelar för huvudmannen är	5
Certifiering för Tolvstegsbehandlings Läroprocesser, CTL.....	6
Allmänt om certifieringen, CTL.....	6
Kurserna	7
Lärform och schema på kursen i Island	8
Certifiering.	8

SBU-rapporten kan laddas ned som pdf fil på hemsidan för Statens beredning för medicinsk utvärdering www.sbu.se

Manualer: De som är intresserade av manualer för tolvstegsbehandling på avgiftning, i fängelser, öppenvård och på mer traditionell tolvstegsbehandling kan kontakta oss. GSKehf har lång och dokumenterad erfarenhet av att leda nya projekt vid igångsättning av tolvstegsbehandling. Mycket material och erfarenhet har samlats hos oss under åren.

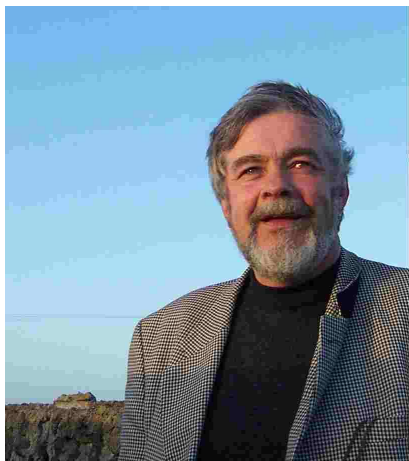
Dokumentation: Kan laddas ned som pdf på vår hemsida www.12.is (artiklar och uppsatser)

- Uppsats om samsyn i socialtjänsten som arbetslivspedagogiskt projekt
- Paper om den kunskap som kännetecknar tolvstegsbehandlingen
- Paper om läroprocesser på behandlingen
- Denna skrift och fler

Mer uppgifter på telefon 0582 40460 i Sverige och 00354 562 77 72 i Island.

Kunskapsmässig bakgrund

Dessa kurser bygger på gjord erfarenhet inom tolvstegsbehandling i Sverige under de senaste 25 åren. Det är samlat erfarenhet av det som fungerar beskrivit inom pedagogikens vetenskapsfilosofiska ram.

Gudni Stefansson,
arbetslivspedagog

Kursansvarig föreläsare: Gudni Stefansson, arbetslivspedagog är en av pionjerna inom tolvstegsbehandling i Skandinavien.

Han anställdes 1984 som behandlingschef för det då nystartade behandlingshemmet Von i Island med uppgiften att introducera tolvstegsbehandling i övriga Norden. Hans arbetsuppgift var också att komponera behandlingsprogram och leda personalgruppen. Detta behandlingsprogram användes sedan av Von Veritas i Danmark, Heilbrigdid i Färöarna, Saga Svartnäs i Sverige och Solliden i Åkarp, Sverige – dessa var fyra behandlingshem som var långt före sin tid och satte tydliga spår i ländernas behandlingskultur. De visade sig effektiva, borgade för stabil nykterhet och befäste tolvstegskulturen inom sina upptagningsområden.

Personal utbildad inom dessa program förde kunskapen vidare till andra inom tolvstegsbehandlingen.

Sedan dess har Gudni lagt upp program, utbildat personal och handlett på ett antal behandlingshem i Norden. Han har skrivit om tolvstegsbehandling, talat på konferenser och förestått en mängd workshops i ämnet med representanter för olika specialiteter för att samordna erfarenhet och bygga ny kunskap. Den utbildning som erbjuds bygger på dessa erfarenheter och ligger inom arbetslivspedagogikens vetenskapliga ram. Tolvstegsfilosofin som den kommer till uttryck i AA- och NA-boken visar vägen.

Kursernas upplägg och kostnad

Kurser i Island

Tid och plats: Reykjavik, Island. Antalet deltagare på varje kurs är begränsat, men kurser ges återkommande. Om du är intresserad kontakta oss och sedan startar kursen när vi har fått en fungerande grupp.

Varje grundkurs kostar SEK 10 000 och omfattar fem dagar. Fyra dagar ägnas åt föreläsningar och grupparbeten och en dag åt reflektion i den isländska kulturen samt tentamen.

Ytterligare information: e-post: 12@12.is

Kurser i Sverige

I Göteborg finns Sveriges äldsta öppenvård med tolvstegsbehandling. Det är Valet! som Björn och Riitta Brobäck startade under mitten av åttiotalet. Dessa gamla och goda kollegor har dragit sig tillbaka och lämnat rodret till medarbetaren Monica Gefvert. Monica har nu under några år drivit företaget, förstärkt och utökad verksamheten bl.a. genom att inleda samarbete med GSKehf. Samarbetet började med seminarier för hennes personal som ledde till certifiering i tolvstegsbehandlingens kunskap och lärprocesser (CTL). På Valet gjorde man

den erfarenheten att fler patienter fullföljde behandlingen än tidigare och personalen upplevde större professionell tillfredsställelse. Detta vill man sprida till andra och öka på så vis öppenheten i branschen. Monica samlar in namn på dem som vill delta och sedan kör vi när fungerande grupp finns. I skrivande stund håller den femte gruppen på att fyllas och vi startar förmodligen till våren. I och med den gruppen passerar antalet certifierade det första hundralet. **Mer info: www.valet.se och hos Monica på tfn 031 42 49 40 även e-post monica@valet.se**

Kurser i samband med handledning

Kurserna kan också ges i Sverige. Under handledningstillfällena kan dessa kurser ligga till grund för lärande i organisationen. Personalens kunskap och erfarenhet lyfts fram och diskuteras utifrån kursens frågeställningar för att göra en samsyn i personalgruppen möjlig och dokumentera den behandlingsmodell som finns inom organisationen där tolvstegsbehandling kan vara central i verksamheten eller ingå som verktyg i ett bredare utbud av åtgärder. De som väljer att lägga dessa kurser som grund för handledning, betalar sedan vanligt arvode för handledning och dokumentation enligt närmare överenskommelse med GSKehf.

Fördelar med CTL

Fördelar för personal

- De får intyg på att de vet vilken kunskap som förmedlas på tolvstegsbehandling och hur läroprocesser som leder till nykterhet initieras och hålls levande.
- De får teori och begreppsapparat att bygga sitt dagliga arbete på. Detta underlättar reflektion i personalgruppen och främjar utveckling av program och arbetsmetoder.
- De får intyg som gör deras kompetens synlig utanför organisationen.
- De kvalificerar sig för att gå vår handledarutbildning

Fördelar för huvudmannen är

- att det blir lättare att utåt argumentera för denna yrkesgrupp, deras behov och deras existens.
- att det blir lättare att samordna arbetsinsatser med andra professionella på området.
- att framtidens nyanställda kan skickas på kurs hos oss för att inhämta samma grundsyn som den övriga personalen besitter.
- att kunna driva billig fortbildning inom organisationen baserad på beprövade riktlinjer.
- att kunskap som specifikt fokuserar på tolvstegsbehandlingens läroprocesser och den kunskap som förmedlas i behandlingen saknas i gängse alkohol- och drogterapeut utbildningar och certifieringar.

Kurser i samband med handledning öppnar möjligheten för kommuner, landsting och behandlingshem, att i samarbete med GSKehf hjälpa sin personal utvecklas i tolvstegsbehandlingens läroprocesser (CTL). Studiematerialet bygger som tidigare sagts på tjugofemårig erfarenhet och utveckling inom GSKehf. Det är inte bundet av någon form av licenser eller avgifter utan ställs till förfogande för att möta behov och underlätta samarbete

inom svensk missbrukarvård. Vår långa erfarenhet borgar för att på kurserna dukas fram ett smörgåsbord av gjorda erfarenheter och kunskap som möter kunskapen hos dem som handleds. I detta möte skapas en smältdegel för utveckling av företagets policy, tankar och behandlingsteorier som har visat sig fruktbar. Kurserna handlar om att samla och återge erfarenhet snarare än att förfäktas ”den enda riktiga läran”.

Certifiering för Tolvstegsbehandlings Läroprocesser, CTL

Allmänt om certifieringen, CTL

De som arbetar utifrån tolvstegsfilosofin ser tillfrisknande från beroende som ändrad livsstil och ändrade attityder. Inom tolvstegsbehandlingen är upplevelsen och känslan bakom beteendet i fokus. Patientens upplevelse är i fokus. Detta skiljer behandlare på tolvstegsbehandling från de yrkeskategorier som har beteendet i fokus för sina arbetsmetoder och diagnoser.

Behandlingen är början på en livslång läroprocess där patienten lär sig handskas med sina känslor. De existentiella och livsfilosofiska frågorna är utgångspunkt för behandlingen och nyckeln till att den blir effektiv. Tolvstegsbehandlings kärna är inte att ändra beteendet utan att ändra inställning till sitt liv, ändra sin livsfilosofi och sin livsstil. De tolv stegens principer är på det viset kärnan i behandlingen och leder ofta till ändrat beteende och förändrad livsstil.

Hittills har det inte funnits någon certifiering för tolvstegsbehandlings läroprocesser i Sverige. Det finns certifieringar när det gäller behandling av beroende personer i stort, men dessa tar inte hänsyn till tolvstegsbehandlings arbetsmetoder. Detta har många arbetsgivare på tolvstegsbehandlings arbetsområde upplevt som en brist. De certifieringar som finns är bra och välbehövliga, men behöver kompletteras utifrån den filosofiska kunskap som förmedlas och den speciella läroprocess som är viktig för att hitta en livsstilsförändring genom tolvstegsbehandling.

För att uppnå allmän GSK certifiering, CTL, behöver behandlaren ha gått tre grundkurser om en vecka vardera. Fokus är på den läroprocess som förmedlar tolvstegsfilosofin till patienterna. Utgångspunkten för läroprocessen är att missbrukaren drog för att komma ur en andlig smärta. Det som klarläggs är kunskapen och läroprocesserna i tolvstegsbehandlingen och hur det andliga välmåendet växer fram ur nya insikter.

På kurserna lyfter vi fram hur sjukdomen alkoholism behandlas med pedagogiska metoder i en livslång läroprocess. Vi börjar med de begrepp som vuxit fram inom tolvstegsfilosofin. Vi klargör skillnader i begreppsbyggnaden jämfört med andra professioner. Vi tydliggör vad det är som behandlas på tolvstegsbehandlingen, hur det görs och hur nykterheten bevaras efter behandling. Vi lyfter fram hur tolvstegsfilosofin påverkar sin omgivning, hur denna process kan stöttas av omgivningen och vad omgivningen tjänar på den. Vi tydliggör behovet av samspel med andra professioner och vikten av deras insatser för patienten. Vi utforskar den kunskap som förmedlas i tolvstegsbehandling och hur den förmedlas. Det finns mycket skrivet om missbruk, men mycket litet om effektiva metoder att ta sig ur det. AA-boken och NA-boken beskriver emellertid en oomtvistad effektiv väg ur missbruk. Dessa ligger som filosofisk grund för kurserna. Vi har det som inom missbrukarvården kallas brukarperspektiv. Vi ser problemet med den nyktra alkoholists ögon.

Målgrupp: Kurserna passar för personer som arbetar inom tolvstegsbehandling eller använder tolvstegsbehandling som verktyg i sitt arbete. Detta kan vara alkohol- och drogterapeuter, samt övriga behandlare på halvvägshus och i öppen eller slutenvård. Ansvariga för drogprogram på större företag och inom fackföreningar. Socialtjänstens

missbrukarvård, kriminalvård, beroendecentra och sjukvårdspersonal, diakoner, präster, och kognitiva terapeuter. Det ligger i tolvstegsbehandlingens natur att allas erfarenhet är viktig i den process som leder till gott liv. Det är denna process som vi eftersträvar på våra kurser. Det gör att alla nämnda yrkeskategorier kan dra nytta av kurserna och bidra med erfarenheter som hjälper oss att uppfylla kursernas mål. Deltagande i varje enskild kurs är öppet för dessa yrkeskategorier och kurserna kan läsas fristående – det finns alltså inget krav på att deltagaren ingår i certifieringsprogrammet.

Kurserna

Kurserna kan ges vid handledningstillfällen på behandlingshem eller motsvarande. De ligger då som vägledande struktur i en processhandledning som tar till vara den befintliga kunskapen i organisationen och diskuterar den mot kursernas innehåll. Detta finns det god erfarenhet av och leder till samsyn inom personalgruppen (Stefansson, Gudni *Socialtjänstens alkoholistbehandling som arbetslivspedagogiskt projekt*. Örebro Universitet, Pedagogiska institutionen. C uppsats, 2003. Kan laddas ned som pdf fil på www.12.is)

Grundkurserna ges regelbundet i Island som fristående intensivkurser. Det ger den som skall certifieras i tolvstegsbehandlingens läroprocesser tillfälle att vistas i en kultur där tolvstegsbehandlingen har satt djupa spår. Hälsovården har tagit till sig denna behandlingsform och den allmänne medborgaren är ganska upplyst om ämnet. En fristående radiostation sänder tolvstegsrelaterade program dygnet runt. Det finns många intryck att hämta och impulser till nya projekt i Sverige kan födas.

Mål för de tre grundkurserna är att ge verktyg för:

- Att utveckla sin kompetens för att arbeta med och i tolvstegsbehandling.
- Att göra tolvstegsbehandlingens kunskap och läroprocesser synliga för dem som arbetar i behandlingen och dem som använder behandlingen som verktyg i sitt jobb.
- Att få bort den "glasvägg" som många upplever att isolerar tolvstegsbehandlingen från andra kunskapsområden.
- Att ge deltagarna verktyg för att hantera de vanligaste konflikterna och missförstånden mellan tolvstegsbehandlingen och andra yrkeskategorier inom missbrukarvården
- Att understryka vilka de effektiva komponenterna är inom behandlingen för att underlätta utvecklingen av tolvstegsbehandlingen in i befintliga organisatoriska strukturer.

Den första kursen handlar om problemet som beroendevården prövar lösa.

Dag 1 Vad lider missbrukaren av, vilka begrepp används?

Dag 2 Ser vi beroende som beteende eller känsla och hur påverkar det begreppsbyggnaden?

Dag 3 Vad är effektiv kunskap inom tolvstegsbehandling?

Dag 4 Vad kan tolvstegsbehandling åstadkomma?

Dag 5 Reflektion och tentamensarbete

Den andra kursen handlar om hur vi behandlar på en strukturerad tolvstegsbehandling.

Dag 1 Kunskap, begreppsbyggnad och lärometoder i tolvstegsbehandling.

Dag 2 Processen patientgruppen.

Dag 3 Föreläsningarna och hur de riktar läroprocessen.

Dag 4 Andan i behandlingen, struktur, grupp, enskilda samtal och självständig grupp.

Dag 5 Reflektion och tentamensarbete.

Den tredje kursen handlar om att behålla nykterheten efter behandling genom skapande av nyktra miljöer, friska relationer, återfallsprevention och att hjälpa dem som lider i sitt missbruk

Dag 1 Tillfrisknandet som resa mellan kulturer

Dag 2 Återfallsprocessen som resa tillbaka till missbrukarkulturen.

Dag 3 Den nyktra kulturen och de nyktra miljöerna, familjen och vännerna.

Dag 4 Kraften i den nyligen erövrade nykterheten. De kulturella öarna i samhället.

Dag 5 Reflektion och tentamensarbete.

Lärform och schema på kursen i Island

Förklaringsmodeller till läroprocesserna på tolvstegsbehandlingen hämtas från pedagogiken, där arbetslivspedagogiska metoder är i fokus. Enligt dessa modeller finns kunskapen hos gruppens medlemmar och i det sociala samspelet mellan dem. Detta är *legitimerat lärande umgänge*, (Lave & Wenger 1991) och vi använder det på kurserna. Schemat förutsätter då aktivt deltagande av eleverna. Föreläsningar av mycket erfarna yrkesmänniskor ger ramar och riktning.

<i>Tid</i>	<i>Ämne</i>
09.00 – 09.45	Dagens problemställning
10.00 – 10.40	Föreläsning som fokuserar på det teoretiska i problemställningen utifrån tolvstegsbehandlingen.
10.40 – 11.00	Kaffe
11.00 – 12.00	Föreläsning.
12.00 – 13.00	Lunch
13.00 – 14.30	Deltagarens erfarenhet diskuteras i grupp
14.30 – 15.00	Kaffe
15.00 - 16.00	Reflektion: Föreläsning och grupp.
16.00 – 16.30	Sammanfattning och avslutning

I grupparbetet dominerar deltagarnas egen erfarenhet av tolvstegsbehandling som behandlingsmetod. Detta ger oss tillfälle att ta till vara kunskap och erfarenhet som samlats inom sektorn under de senaste tjugofem åren, befästa den, bekräfta för varandra och föra vidare till dem som har kortare erfarenhet.

Upplägg. De första fyra dagarna är schemalagda enligt schemat t.v. och den femte dagen är mer fri. De som vill tentera muntligt

för certifiering får tillfälle till det och de andra har tillfälle att göra studiebesök eller på annat sätt uppleva den isländska kulturen där tolvstegsbehandlingen satt sina tydliga spår.

Certifiering.

De som vill ha dessa kurser som del i certifiering bereds tillfälle att tentera i samband med kursavslutning. Tre godkända kurser ger allmän certifiering (CTL) och innebär att man känner igen och förstår de principer som leder till en god tolvstegsbehandling. Den certifierade är medveten om den kunskap och de läroprocesser som är viktiga vid tolvstegsbehandling. Tentamen kan göras skriftligt efter varje kursmoment eller muntligt i samband med kursavslutning. Ett intyg om deltagande i kursen ges också. Erfarenheten är att intyg från våra workshops har godkänts av de kompetensutvecklingsprogram i Sverige som kräver fortbildning inom området.

När dessa kurser ligger som grund för handledning på plats i Sverige läggs de upp i samråd med huvudman, kan leda till enskild certifiering och tenteras av i samråd med huvudman.

När kurserna ges i Sverige i samarbete med Valet! läggs de upp som helgkurser fredag eftermiddag, lördag och söndag se närmare på respektive hemsida www.12.is och www.valet.se.

Det planeras kurser för dem som skall bli handledare både för personalgrupper och att handleda nya tolvstegsbehandlare in i yrket.

Det planeras kurser i återfallsprevention och att behandla återfallsbenägna patienter

Kontakta oss om du är intresserad av att vara med. E-post 12@12.is